

»Uttanlandsskuldin«

— lygnin og sannleikin

Til tess at geva eina mynd av hesum viðurskiptum er neyðugt við blaðsíðu í fullari stødd í hesum føri, tí eitt vanlig blaðformat er ikki nóg høgt til endamálið, tá sammetingar skulu gerast millum privata og so almenna lántøku. Fyri at fáa eina fullfíggaða mynd og serliga, fyri at fáa landskassans lántøku sjónliga, í mun til ta privatu, hava vit rykt tekstin nakað.

Tær almennu Føroyar høvdu við ársskið 88/89 at kalla onga uttanlandsskuld.

Landskassin skyldaði 253 mill. í útlondum, men átti um somu tíð 100 mill. kr. í oljgrunninum. Almennu Føroyar høvdu soleiðis eina uttanlandsskuld, stóra umleið 150 mill. kr., og man hetta uttan nakran íva vera heimsins minsta uttanlandsskuld og uttan samanlikning heimsins minsta statsliga skuld. Við ársskið 88/89 varð samlaða uttanlandsskuld føroyinga gjørd upp til 4.610 mill. kr.

Henda upphædd var kortini **ikkj** nóg stór í valstriðnum hjá Sundstein & Ellefsen, S&E, í øllum førum ikki nóg stór til at vinna eitt val við.

S&E, sum av góðum grundum hava serliga vitan á hesum øki, byrjaðu stutt fyri valið at avdúka hesa serligu vitan, og alt og øll, ið høvdu lænt í útlondum, vóru nú avdúkað og lögð afturat hesum almennu tølum.

Sum Pilatus á sinni, vaskaðu hesir báðir hendur og góvu Atla Dam ábyrgdina av lántøku, ið teir í mestan mun sjálvir mundu hava ábyrgdina av.

Hetta er tann sanna myndin av føroyskari uttanlandsskuld, og sum tað greitt og týðuliga framgongur av hesum sulum, latið tað so verða sligið fast við sjeitummaseymi, at tað eru ikki tær almennu Føroyar, ið eru í nakrari afturberingskreppu. Tað hvørki var so ella er so, men tað er við at bliva gjørt so, tí tað er afturberingin av privatari uttanlandslántøku, ið revisorgreipan tekst við í Tinganesi í hesum døgum.

Privata skuldin er 5.270 mill. kr. og um stabbin ytst úti til høguru varð lagaður av sethúsum, ið hvørt kostaði 1,5 mill., so hevði tú omaná hvørtannað kunna sett 3.513 sethús inn í hesa súlu.

Vóru tað svartkjaftatogarar fyri 100 mill. pr. stk., so varð gjørligt at laga 53 sovorðin skip omaná hvørtannað inni í hesum tornhøga óhugna og um tað so var játtanin til okkara ALMU, í inniverandi ári, til forðing kr. 40 mill., so er greitt at henda upphædd hevði rokkið heili 132 ár fram í tíðina.

Og soleiðis kundi ein hildið fram. Nú verður borið aftur — sigst — tað kostar umleið 1000 mill. kr. um árið at avdraga og forrenta hesa lántøku og prosentuelle býtið eftir hesa sjálvsavdúkan Sundsteins & Ellefsens, sær soleiðis út:

Landskassin (tær almennu Føroyar) hava eina afturberingarskyldu uppá uml. 30 mill. kr./ár. ella 3%.

Kommunur og kommunalir felagsskapir, her serliga Klaksvíkar kommuna, Tórshavnar Kommuna og SEV hava eina afturberingarskyldu uppá uml. 170 mill. kr./ár., um 17,8%, meðan tað privata handlivinnulivið og tænausturvirksemi hava eina afturberingarskyldu stóra 780 mill. kr./ár., ella 78,6%.

Hetta er afturberingarsannleikin og her er tað at (svin)hundurin liggur grivin.

Tað er neyvnan av tilvild, at studningstørvurin hjá sjúka partinum av okkara fiskivinnu er uppgjørdur til nágreiniliga somu upphædd.

Hesin studningur ið ikki er annað enn afturbering av rentum og avdráttum av uttanlandslántøku hjá figgingar, handils-, service-, ráðgevara- og grannskoðarafyrirøkum teirra privatu. Teirra partur av einari privatari uttanlandslántøku uppá 5 milliárdir krónur.

Tær privatu Føroyar

Stabbin longst til høguru, ovasti partur av hesum tornhøga óhugna er so tað, sum revisorarnir hava funnið afturat (ivaleyst mest í egnum skuffum og við bankanna hjálp), um 2.090 mill. kr.

Niðasti partur er tað, sum varð uppgivið almennu hagdeildini sum uttanlandslántøka hjá privata handils- og vinnulivinum, um 3.180 mill. kr.

Tornhøgi óhugnin var við árslok 1988 uppgjørdur til 3.180 mill. kr. (niðasti partur), og oman á tað er so komið ein áður fjald lántøka upp á 2.090 mill. kr., ella samtals 5.270 mill. kr., ið eru tiknar heim av privata handils- og vinnulivinum og »stakum« persónum.

3.180

Tær kommunalu Føroyar

Allar tær føroysku kommunurnar, ið vórðu undir neyvum eftirlitið, hava eina samlaða lántøku upp á 1.198 mill. kr., og her er tað serliga Klaksvíkar og Tórshavnar kommuna, saman við Interkommunala felagsskapinum SEV, ið viga mest.

17,8%

1.198

Tær almennu Føroyar

Landskassans partur, ella okkara alra partur, var við árslok 1988 253 mill. kr. Tað sum Atli Dam, fyrrv. lögmaður, soleiðis **varðaði beinleiðis** av er sostatt ein uttanlandslántøka til føroyska landskassan, ið svarar til 3,75% av samlaðu uttanlandslántøku føroyinga, um nú rætt er talt saman hjá revisorunum.

3,75%

.253